

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 19. desember 2024 av Høyesterett i avdeling med

dommer Bergljot Webster
dommer Cecilie Østensen Berglund
dommer Erik Thyness
dommer Knut Erik Sæther
dommer Eyvin Sivertsen

HR-2024-2346-A, (sak nr. 24-073896SIV-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 4. mars 2024

A
Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) (advokat Odin Breidvik – til prøve)
(partshjelper)

mot

Staten v/Utlendingsnemnda (Regjeringsadvokaten
v/advokat David Magnus Myr)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer Østensen Berglund:

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder gyldigheten av Utlendingsnemndas (UNEs) vedtak om ikke å innvilge en iransk konvertitt flyktningstatus (asyl), jf. utlendingsloven § 28. Den reiser særlig spørsmål om årsaken til at en konvertitt vil tilpasse utøvelsen av sitt kristne livssyn ved eventuell retur til hjemlandet, skal tillegges vekt.
- (3) A er en 45 år gammel iransk statsborger. Han kom til Norge i juni 2011 og søkte asyl begrunnet med at han fryktet å bli forfulgt av iranske myndigheter etter å ha deltatt i en demonstrasjon i Teheran. Asylsøknaden ble avslått i september 2011. Utlendingsdirektoratet (UDI) mente at A ikke hadde hatt en fremskutt posisjon under demonstrasjonen, og anså ikke hans forklaring om å ha havnet i myndighetenes søkelys som troverdig. Avslaget ble påklaget, men opprettholdt av UNE i 2012.
- (4) I tiden mellom UDIs vedtak og UNEs klagevedtak lot A seg døpe. Han hadde da deltatt på et introduksjonskurs til kristen tro (Alpha-kurs) og gått jevnlig til gudstjeneste. Ettersom hans konvertering til kristendommen ikke var vurdert i klagevedtaket, behandlet UNE saken på nytt. Dette ledet ikke til et annet resultat. A begjærte omgjøring av vedtaket og la ved det som viste seg å være en forfalsket iransk rettsinnkalling. UNE opprettholdt i 2014 avslaget på asylsøknaden.
- (5) A brakte saken inn for rettslig behandling, uten at søksmålet førte frem. I Oslo tingretts dom 26. februar 2015 ble det lagt til grunn at A ikke risikerte forfølgelse for sin demonstrasjonsdeltakelse eller for å ha konvertert til kristendommen. Tingretten bygget på at ettersom A
- «... ikkje driv med aktiv forkynning overfor andre her i landet, og ikkje har ei leiande rolle innan det kristne miljøet, er det ikkje grunnlag for å slutte at han vil kome til å drive med kristen forkynning overfor muslimar, eller få ei leiande rolle i eit kristent miljø, dersom han kjem tilbake til Iran».
- (6) Dommen ble ikke påanket.
- (7) I 2017 engasjerte Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) seg i asylsaken til A, og det ble fremsatt en ny begjæring om omgjøring av asylvedtaket. I begjæringen ble det fremholdt at A var en aktivt utøvende, ledende og misjonerende kristen. UNE fant det ikke noenlunde sannsynlig at A sto for en misjonerende virksomhet som beskrevet. Vedtaket ble derfor ikke omgjort.
- (8) A fremmet ytterligere en begjæring i 2019. Det ble da opplyst om flere forhold som skulle begrunne at han var praktiserende kristen. Heller ikke denne omgjøringsanmodningen førte frem. Ytterligere en omgjøringsbegjæring ble inngitt i 2020. Denne var begrunnet med at han blant annet var aktivt misjonerende på sosiale medier. Begjæringen ble avslått.

- (9) I desember 2021 ble det igjen fremsatt en omgjøringsbegjæring. Det ble da gitt nye opplysninger om forhold i Iran, som skulle underbygge at A ville være svært utsatt om han returnerte til landet. Ved UNEs vedtak 22. juni 2022 ble avslaget på asyl opprettholdt under dissens. Flertallet mente at A ikke kom til å utøve sin tro på en slik måte at det ville gi fare for forfølgelse i Iran, og det forelå heller ikke andre forhold som tilsa et beskyttelsesbehov. Mindretallet mente at A ville drive utadrettet og misjonerende virksomhet ved retur til Iran, og at han derfor ville stå i fare for å bli forfulgt av myndighetene.
- (10) A tok deretter ut søksmål med krav om at vedtaket var ugyldig.
- (11) Oslo tingrett avsa 24. mars 2023 dom med slik slutning:
- «1. Staten ved Utlendingsnemnda frifinnes.
2. A dømmes til å betale staten ved Utlendingsnemnda sine sakskostnader med kr 112 800. Beløpet forfaller til betaling 14 dager etter at dommen er forkynt.»
- (12) Tingretten la til grunn at A ved retur til Iran ville praktisere sin kristne tro som et vanlig medlem i en såkalt hjemmekirke, slik at det ikke forelå en velbegrunnet frykt for forfølgelse. Heller ikke andre forhold tilsa at det forelå en slik fare.
- (13) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 4. mars 2024 avsa dom med slik slutning:
- «1. Anken forkastes.
2. I sakskostninger for lagmannsretten dømmes A til å betale 120 000 – etthundreogtyvetusen – kroner til staten ved Utlendingsnemnda innen to uker fra dommens forkynning.»
- (14) Dommen er avsagt under dissens. Lagmannsrettens flertall mente at det ikke forelå en velbegrunnet frykt for forfølgelse ut fra hvordan A ville utøve sin kristne tro etter retur til Iran. Flertallet fant heller ikke at andre forhold medførte fare for forfølgelseshandlinger ved retur til Iran. Mindretallet mente at det forelå en reell risiko for forfølgelse. Dette var basert på at A ville kunne oppfattes å ha en lederrolle, slik han hadde forklart at han ville praktisere troen i Iran.
- (15) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse og knytter seg til hans konvertering.
- (16) NOAS har erklært partshjelp til støtte for A, jf. tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b.
- (17) Bispemøtet i Den norske kirke har inngitt skriftlig innlegg til belysning av allmenne interesser etter tvisteloven § 15-8.

Partenes syn på saken

- (18) Den ankende part – A – har særlig argumentert med:

- (19) Det foreligger rett til asyl fordi han har en velbegrunnet frykt for forfølgelse etter konvertering til kristendommen, jf. utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a, tolket i lys av flyktningkonvensjonen artikkel 1 A.
- (20) Lagmannsretten har begått en rettsanvendelsesfeil ettersom den ikke har vurdert årsaken til at A vil utøve troen diskret ved retur til hjemlandet. Ved fare for forfølgelse ut fra seksuell orientering skal det foretas en slik årsaksvurdering, jf. Rt-2012-494. Tilnærmingen bør være den samme uavhengig av forfølgelsesgrunnlag. Den uheldige forskjellsbehandlingen som er oppstått i norsk forvaltnings- og rettspraksis når det gjelder forfølgelse på grunnlag av religion og saker om forfølgelse på grunnlag av seksuell orientering, bør ikke videreføres.
- (21) Flyktningkonvensjonens ordlyd, formål og kontekst innebærer – sammen med annen statspraksis og praksis fra EU-domstolen – at det må legges vekt på årsaken til at vedkommende vil skjule troen, det vil si at det skal anvendes en såkalt årsaksmetode.
- (22) Også praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) taler for en annen tilnærming enn den som utlendingsmyndighetene praktiserer i dag, og trekker i retning av at det bør vurderes hvorfor en asylsøker kommer til å opptre diskret.
- (23) Dersom ikke årsaksmetoden legges til grunn, må vurderingen skje i tråd med EU-domstolens tilnærming. Etter denne tilnærmingen skal det ikke ses hen til asylsøkerens mulighet for diskresjon i den fremtidsrettede vurderingen.
- (24) Subsidiært anføres det at lagmannsretten har ilagt A en diskresjonsplikt, noe det ikke er anledning til. Atter subsidiært er det anført at det er manglende samsvar mellom domspremisser og konklusjon, som gir grunnlag for opphevelse av dommen.
- (25) A har lagt ned denne påstanden:
- «1. Utlendingsnemndas vedtak av 22. juni 2022 kjennes ugyldig.
 2. Subsidiært: Lagmannsrettens dom av 4. mars 2024 oppheves.
 3. I begge tilfeller: A tilkjennes sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.»
- (26) Partshjelperen – *Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)* – har i det vesentlige sluttet seg til anførselene fra A. NOAS har lagt ned slik påstand:
- «Norsk organisasjon for asylsøkere tilkjennes sakskostnader for Høyesterett».
- (27) Ankemotparten – *staten ved Utlendingsnemnda* – har særlig argumentert med:
- (28) Lagmannsrettens dom er korrekt. Ved retur til hjemlandet skal det kun vurderes om det foreligger en reell fare for forfølgelse.
- (29) Det er ikke grunnlag for å anvende tilnærmingen i Rt-2012-494 i denne saken. Verken utlendingsloven, forarbeider eller folkerettslige forpliktelser tilsier dette. Etter statens syn er tilnærmingen i 2012-avgjørelsen neppe riktig, og det ble derfor kort tid etter gitt instruks

om at årsaksmetoden kun skulle benyttes i saker som omhandlet seksuell orientering. En annen løsning vil potensielt utvide retten til asyl betydelig.

- (30) Det foreligger ikke en ensartet praksis fra andre stater eller avgjørelser fra EU-domstolen som kan lede til et annet resultat.
- (31) Staten er enig i at en asylsøker ikke kan pålegges en diskresjonsplikt. Lagmannsretten har imidlertid ikke pålagt A en slik plikt, men deskriptivt omtalt hvordan han vil utøve troen ved retur til Iran. Det er ingen uoverensstemmelser i domspremissene som gir grunnlag for å oppheve dommen.
- (32) Staten ved Utlendingsnemnda har lagt ned denne påstanden:

«Anken forkastes.»

Mitt syn på saken

Innledende merknader

- (33) Saken gjelder tolkingen av utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a i lys av flyktningkonvensjonen artikkel 1 A. Spørsmålet er om det i tilfeller der det er lagt til grunn at en konvertitt vil *utøve sin religion diskret* ved retur til hjemlandet, har betydning hva *årsaken* til dette er – typisk frykt for forfølgelse eller ulike former for sosialt press. Det anføres fra As side at hvis årsaken er frykt for forfølgelse, har han krav på asyl.
- (34) En slik sontring – som jeg i fortsettelsen vil omtale som årsaksmetoden – ble lagt til grunn i Rt-2012-494 avsnitt 57, som gjaldt beskyttelse som følge av seksuell orientering. Metoden har så langt ikke vært benyttet ved andre beskyttelsesgrunnlag, og den var ikke tema under behandlingen av denne saken i lagmannsretten.

Situasjonen for kristne konvertitter i Iran

- (35) Før jeg går nærmere inn på de rettslige spørsmålene, vil jeg kort redegjøre for de faktiske forholdene knyttet til praktisering av kristendom i Iran.
- (36) Det fremgår av lagmannsrettens dom at antall kristne konvertitter i Iran er usikkert, og at anslagene varierer fra 300 000 til 1 000 000. Det er streng straff for å konvertere fra islam til kristendommen, men kristne konvertitter blir sjelden forfulgt for konverteringen i seg selv. Derimot er myndighetene opptatt av å slå ned på aktiv spredning av kristendommen, fordi det kan bidra til å undergrave det iranske styresettet. Evangelister, ledere og organisatorer av såkalte hjemmekirker kan derfor være utsatt for forfølgelse. Antall arrestasjoner og domfellelser er underrapportert, men tallene som er kjent, tilsier at det innebærer en betydelig risiko å misjonere eller være aktiv kristen utad i Iran. Ikke-ledende medlemmer løper en mindre risiko og vil ved eventuell pågripelse normalt bli løslatt etter kort tid. De kan likevel møte betydelige sosiale reaksjoner og måtte undertegne erklæringer om at de avstår fra videre kristen aktivitet.

- (37) Det fremgår av lagmannsrettens redegjørelse at det knytter seg faglig uenighet til om det kan trekkes et skarpt skille mellom ledere og organisatorer på den ene siden, og ordinære medlemmer på den andre. Dette er også omtalt i innlegget til Høyesterett fra Bispemøtet i Den norske kirke. Ettersom anken er begrenset til rettsanvendelsen og det er enighet om at saken skal avgjøres på bakgrunn av det faktum som lagmannsretten har lagt til grunn, har jeg ikke grunnlag for å gå nærmere inn på dette.
- (38) Jeg nevner også at Bispemøtet i Den norske kirke har påpekt at slike møter som de lavere rettsinstansene og partene omtaler som «hjemmekirker», ofte kalles «husmenigheter», mens det mest treffende vil være å omtale dem som «illegale menighetsfellesskap». Det er jeg enig i. Heller ikke uttrykket «diskret», som benyttes av lagmannsretten og partene, er helt treffende i denne saken, hvor det reelt sett er spørsmål om å skjule en tro. Jeg benytter likevel i dommen de samme begrepene som partene har brukt.

Nærmere om As situasjon

- (39) Lagmannsretten la til grunn at A ved flere anledninger har forklart seg uriktig, og også lagt frem et forfalsket dokument, for å oppnå beskyttelse i Norge. Han har videre endret og utdypet forklaringen sin etter hvert som han har fått avslag på sine søknader og omgjøringsbegjæringer. Som følge av dette la lagmannsrettens flertall, i tråd med rettspraksis, til grunn at hans generelle troverdighet var svekket. Hans forklaring på hvordan han ville opptre i Iran, ble – i samsvar med det særskilte bevisskravet som knytter seg til slike forklaringer – ikke lagt til grunn som «noenlunde sannsynlig». Flertallet gjorde derfor en samlet fremtidsrettet vurdering av hva som faktisk var tilstrekkelig sannsynliggjort, og uttalte om dette:

«Ut fra omfanget av As kristne aktivitet i Norge og karakteren av denne, legger flertallet til grunn at A vil oppleve et personlig behov for kristent fellesskap hvor han kan dele sin tro og diskutere sitt livssyn med andre. Dette vil typisk kunne skje i et hjemmekirkemiljø, slik rammene for kristen religionsutøvelse er i landet. Det er derfor sannsynlig at han vil forsøke å komme i kontakt med en hjemmekirke eller initiere en slik. Om han vil lykkes i dette er derimot usikkert, men tilstrekkelig sannsynlig til at det må legges til grunn.

Å diskutere sitt religiøse livssyn med andre fremstår også viktig for ham. At A skulle drive utadrettet misjonering i Iran med den risikoeksponering det ville utsette ham for, gir bevisførselen derimot ingen holdepunkter for. ...»

- (40) Flertallet la vekt på at A var en forsiktig person, som unngikk å bli navngitt i pressen, og som inntil nylig ikke hadde hatt noen offentlig profil på sosiale medier. Dagens offentlige profil er ikke under riktig navn. Flertallet la videre til grunn at han ville «søke å utøve sin tro på en måte som ikke utfordrer myndighetene, og at han har god kunnskap om hvordan dette kan gjøres», slik at han ville «tilstrebe seg å ikke utfordre de rammebetingelsene for trosutøvelsen som han til enhver tid opplever å være underlagt».
- (41) Samlet innebar dette at lagmannsretten ikke fant at det objektivt sett var grunnlag for en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til Iran.
- (42) Jeg går da over til å se på de rettslige spørsmålene saken reiser.

Rettslige utgangspunkter

- (43) Som utgangspunkt har staten stor frihet til å regulere utlendingspolitikken, men den er bundet av de internasjonale konvensjonene Norge har tiltrådt, som flyktningkonvensjonen. Flyktningkonvensjonen «gir ikke selv enkeltpersoner krav på flyktningstatus, men utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a gir rett til anerkjennelse som flyktning dersom vedkommende oppfyller konvensjonens krav», jf. HR-2022-925-A avsnitt 50 med videre henvisninger. Bestemmelsen inkorporerer flyktningkonvensjonen artikkel 1 A og skal etter utlendingsloven § 3 «anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling». Ved tolkingen av konvensjonen skal prinsippene i Wienkonvensjonen legges til grunn som folkerettslig sedvanerett, jf. blant annet HR-2023-491-P avsnitt 100. Høyesterett har i avgjørelsen redegjort utførlig for prinsippene i Wien-konvensjonen, og jeg viser til den.
- (44) I motsetning til hva som følger av Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 9, tar verken flyktningkonvensjonen eller utlendingsloven § 28 sikte på å gi en universell beskyttelse av den enkeltes tanke-, samvittighets- eller religionsfrihet. Jeg nøyer meg her med å vise til at det fremgår av Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) side 84 at en krenkelse av religionsfriheten i form av begrensninger i adgangen til å drive misjonering i hjemlandet ikke uten videre gir rett til asyl.

Nærmere om utlendingsloven §§ 28 og 29

- (45) Utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a lyder:
- «En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen
- a. har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, ...
- En utlending som anerkjennes som flyktning etter første ledd, har rett til oppholdstillatelse (asyl).»
- (46) Det følger av bestemmelsens fjerde ledd at asyl kan innvilges der beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger, slik tilfellet er i saken her.
- (47) Etter ordlyden i § 28 første ledd bokstav a, skal en person som har «en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av ... religion», anerkjennes som flyktning, med rett til asyl. Vurderingen reiser både bevismessige spørsmål og risikospørsmål, jf. HR-2022-925-A avsnitt 53 følgende. Det må for det første avgjøres om det foreligger en realistisk frykt, det vil si at vedkommende har god grunn til å kjenne frykt. I dette ligger det at det må foretas en bevisvurdering av situasjonen i hjemlandet og hvordan søkeren vil opptre. I denne fremtidsrettede vurderingen vil tidligere adferd kunne ha betydning. Spørsmålet blir deretter hvor stor risiko det er for forfølgelse når bevisvurderingen legges til grunn, jf. HR-2022-925-A avsnitt 54. Om risikovurderingen heter det i samme avsnitt at det er sentralt

«‘om det ut fra en *objektivisert* bedømmelse foreligger tilstrekkelig fare for at den anførte risiko faktisk vil materialisere seg i overgrep ved retur’. En fjerntliggende mulighet for forfølgelse er ikke tilstrekkelig. Det er søkere med reell grunn til å frykte forfølgelse som skal sikres rett til beskyttelse, jf. NOU 2004: 20 på side 118.»

- (48) Hva som utgjør forfølgelse, er nærmere omtalt i utlendingsloven § 29. Det fremgår av første ledd bokstav a at forfølgelse er handlinger som innebærer brudd på grunnleggende menneskerettigheter, og da særlig rettigheter som ikke kan fravikes etter EMK artikkel 15 nr. 2, det vil si artikkel 2 om retten til liv, artikkel 3 om forbud mot tortur, artikkel 4 for så vidt gjelder forbud mot slaveri, og artikkel 7 om lovskravet i straffesaker. Videre omfatter forfølgelse etter første ledd bokstav b sammensatte krenkelser som samlet er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenliknes med situasjonen beskrevet i bokstav a.
- (49) Religionsutøvelse i seg selv er ikke omtalt, men dersom utøvelsen fører til slike alvorlige krenkelser som er omfattet av § 29, kan det gi grunnlag for asyl. Det er ikke tvilsomt at det er kristne konvertitter i Iran som har blitt utsatt for handlinger som utgjør forfølgelse. Ettersom uenigheten i saken her ikke beror på definisjonen av forfølgelse, går jeg ikke nærmere inn på dette.
- (50) Samlet viser lovtekst og forarbeider at det skal foretas en bred vurdering av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse. Et krav om at det skal anvendes en årsaksmetode i tilfeller der det er sannsynlig at en person ikke vil utøve sin religion på en slik måte at det foreligger en reell fare for forfølgelse, følger imidlertid ikke av lovens ordlyd. Spørsmålet er ikke omtalt i forarbeidene. Jeg kan heller ikke se at et slikt krav nødvendigvis må følge av formålet med bestemmelsen – å sikre beskyttelse til personer som reelt risikerer forfølgelse.
- (51) En eventuell årsaksmetode må derfor bygge på andre rettskilder, som rettspraksis eller konvensjonsforpliktelser.

Rettspraksis

- (52) Det foreligger en rekke avgjørelser fra Høyesterett og andre instanser som omhandler forståelsen av utlendingsloven og tilhørende konvensjonsforpliktelser. Ingen av disse berører en eventuell årsaksmetode, med unntak for Rt-2012-494, som har stått sentralt i partenes prosedyre.
- (53) Saken gjaldt spørsmål om asyl for en homofil irakisk statsborger og hvilken betydning det hadde at homofile kunne unngå overgrep hvis de holdt seg innenfor de rådende religiøse og kulturelle normene i returlandet.
- (54) Høyesterett la i avsnitt 57 til grunn at det ved vurderingen av om det skal innvilges asyl, må vurderes om beskyttelsesgrunnlaget er troverdig, om søkerens seksuelle orientering vil utsette vedkommende for forfølgelse dersom vedkommende åpent lever ut sin identitet, og hvordan søker vil opptre etter eventuell retur til hjemlandet. Hvis søkeren vil leve åpent som homofil, foreligger det en velbegrunnet frykt for forfølgelse. Dersom søkeren vil skjule sin seksuelle legning, og på den måten unngå forfølgelse, må det undersøkes hva som er *årsaken* til dette. Hvis årsaken er frykt for forfølgelse, vil det være tilstrekkelig til at

asylvilkårene er oppfylt. Om årsaken er ulike former for sosialt press, skal asylsøknaden avslås, med mindre det er tale om sosiale sanksjoner av en slik karakter at de i seg selv utgjør forfølgelse.

- (55) Høyesterett mente altså at dersom en søker vil skjule legningen sin ved retur til hjemlandet, og det er *frykten for forfølgelse som er årsaken* til at søkeren velger å skjule sin seksuelle identitet, er kravet om velbegrunnet frykt for forfølgelse oppfylt. Metoden fokuserer dermed på hva som er årsaken til at asylsøkeren vil holde sin seksuelle orientering skjult for myndighetene ved retur til hjemlandet, og ikke på hva vedkommende faktisk vil bli utsatt for.
- (56) Tre måneder etter at Høyesterett avsa sin dom, ga Justis- og beredskapsdepartementet en instruks, GI-07/2012, om tolkingen av utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a ved «forfølgelse på grunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet». Her er det uttalt at metoden som følger av Rt-2012-494 avsnitt 57, «representerer en særegen tilnærming i norsk asylrett, og at tematikken er under utvikling i internasjonal rett. Det er derfor uklart hvilken betydning innføringen av denne metoden eventuelt vil ha for asylretten i sin helhet». Departementet ga uttrykk for at metoden ikke skulle gis et videre anvendelsesområdet enn det var rettslig grunnlag for. Tilnærmingen skulle derfor begrenses til asylsøkere som den gang ble omtalt som «LHBTI-søkere».
- (57) A har anført at det ikke er grunnlag for et slikt skille mellom ulike asylsøkere, i alle fall ikke når det gjelder religion som beskyttelsesgrunnlag, ettersom religiøs overbevisning er så grunnleggende for et menneske. Staten på sin side har anført at det ikke er grunnlag for å anvende årsaksmetoden ved andre beskyttelsesgrunnlag.
- (58) Etter mitt syn løser ikke Rt-2012-494 spørsmålet om årsaksmetoden skal benyttes der beskyttelsesgrunnlaget er et annet enn seksuell orientering. Høyesterett tok i sin drøftelse utgangspunkt i flyktningkonvensjonens ordlyd, kontekst og formål, før retten gikk videre til å vurdere hvordan britisk høyesterett hadde tolket konvensjonen, jf. avsnitt 43. Det fremgår av dette avsnittet at dersom den britiske dommen, som la til grunn en årsaksmetode, skulle tillegges vekt, forutsatte det bred aksept i andre konvensjonsstater eller støtte i andre kilder, samt at løsningen for øvrig hadde gode grunner for seg. Høyesterett kom til at det var tilfellet.
- (59) Retten tok samtidig et visst forbehold, jf. avsnitt 56. Der uttales det at det samlede rettskildebildet «i det vesentlige» taler for å nærme seg spørsmålet på samme måte som det gis anvisning på i den britiske dommen. Slik jeg ser det, innebærer forbeholdet at det bør foretas en fornyet gjennomgang av kildene ved vurderingen av om årsaksmetoden også skal benyttes ved andre beskyttelsesgrunnlag.

Flyktningkonvensjonen

- (60) Før jeg går nærmere inn på de rettslige kildene som begrunnet løsningen i Rt-2012-494, peker jeg på at faktum i den saken var noe annerledes enn i saken her. Forfølgelsesrisikoen for homofile i Irak var større enn risikoen for kristne konvertitter er i Iran. Det var ikke rom for å leve ut homoseksuell legning i Irak uten å risikere forfølgelse, mens det er et visst rom for å leve ut kristen tro i Iran uten å risikere forfølgelse, jf. lagmannsrettens dom. Det ble til sammenlikning opplyst i skranken at når det gjelder kristne konvertitter fra

Afghanistan, innvilges disse beskyttelse fordi de risikerer forfølgelse uavhengig av i hvilken grad de utøver sin religion.

- (61) Når det gjelder *ordlyden i flyktningkonvensjonen artikkel 1 A*, følger det av HR-2022-925-A avsnitt 51 at denne ikke favner videre enn utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a. Uttrykket «well-founded fear of being persecuted» tilsier at frykten for å bli forfulgt må ha grunnlag i virkeligheten ut fra en objektiv vurdering, og det må vurderes om det ved retur til hjemlandet er en reell fare for at utlendingen vil bli forfulgt. Formuleringen avgrenser mot frykt for noe som ikke vil inntreffe, eller som er hypotetisk. Sett i sammenheng med forfølgelsesvilkåret avgrenser formuleringen også mot frykt for annet enn forfølgelse.
- (62) Også formålet og konteksten trekker i denne retning. I Rt-2012-494 avsnitt 36 beskrives en situasjon der noen reelt risikerer forfølgelse på grunn av forhold ved sin person som er så grunnleggende at det ikke kan forventes at han vil oppgi dem. Han har derfor krav på beskyttelse. En person kan ikke nektes beskyttelse under henvisning til at slike grunnleggende forhold kan oppgis, jf. dommen avsnitt 37. Dette er også staten enig i.
- (63) I de tilfeller der en person velger å være diskret i sin religionsutøvelse ved retur til hjemlandet, synes ikke vilkåret i artikkel 1 A etter sin ordlyd å være oppfylt. Det er også vanskelig å trekke ut av ordlyden at det skal foretas en årsaksvurdering. Samtidig er det ikke holdepunkter i ordlyden for at forståelsen av denne skal være ulik basert på beskyttelsesgrunnlag, noe som kan trekke i retning av en årsaksmetode også ved andre beskyttelsesgrunnlag.
- (64) Slik jeg ser det, innebærer imidlertid årsaksmetoden at det ikke tas stilling til om frykten for forfølgelse *reelt sett* er velbegrunnet i det enkelte tilfellet. I stedet utledes det rettsvirkninger av *årsaken* til at asylsøkeren velger å opptre på en bestemt måte. Det er da ikke lenger risikoen for forfølgelse som er det sentrale vurderingstemaet, men årsaken til at utlendingen vil legge bånd på atferden sin ved retur, som blir avgjørende.
- (65) Etter mitt syn står en slik tolking i et visst spenningsforhold til hva ordlyden, konteksten og formålet i flyktningkonvensjonen gir uttrykk for.

Internasjonale domstolars praksis og andre staters praksis

- (66) Andre staters praksis har som utgangspunkt begrenset vekt holdt opp mot flyktningkonvensjonens ordlyd, kontekst og formål, jf. HR-2021-203-A avsnitt 55, men kan være av en viss interesse, især hvis praksisen er ensartet.
- (67) Den britiske høyesterettsdommen som Høyesterett langt på vei bygget på i Rt-2012-494, har i ettertid vært kritisert. Samtidig har rettsutviklingen nasjonalt og internasjonalt gått en annen vei enn den som ble lagt til grunn i 2012, jf. dommens avsnitt 51. I 2012 hadde UDI foreslått en endring av praksis, i tråd med hva som fulgte av dommen fra britisk høyesterett, jf. avsnitt 52 og 53. Høyesterett la videre til grunn at metoden ble fulgt av UNE, slik at den hadde en viss støtte i forvaltningspraksis. Det er ikke tilfellet for de øvrige beskyttelsesgrunnlagene, der det er langvarig praksis – med forankring i rundskriv og instruksjoner på området – for ikke å anvende denne metoden. Rammene om saken er dermed annerledes.

- (68) Det er fremlagt omfattende opplysninger om oppdatert statspraksis. Kort oppsummert viser denne at det ikke foreligger noen konsensus på området. Det er derfor ikke grunn til å gå inn på praksis i ulike land verden over.
- (69) EU har utformet en felles asylpolitikk som bygger på flyktningkonvensjonen, jf. fortalen til rådsdirektiv 2004/83/EF. Det er derfor av interesse om det foreligger relevant praksis fra EU-domstolen, som medlemslandene i så fall er forpliktet til å følge.
- (70) EU-domstolens dom 5. september 2012 i forente saker C-71/11 og C-99/11 *Tyskland mot Y og Z* gjaldt spørsmål om asyl for to personer som tilhørte en religiøs minoritet i Pakistan, og som hadde utøvet sin religion åpent i hjemlandet, med fare for straff og angrep fra ekstremistgrupper. Et av spørsmålene var om det er rimelig å kreve at den som søker asyl skal unngå forfølgelsesrisikoen i hjemlandet. EU-domstolen la i avsnitt 79 til grunn at «where it is established» at søkeren ved retur «will follow a religious practice» som utsetter søkeren for forfølgelsesrisiko, skal vedkommende gis flyktningstatus uavhengig av om søkeren «could avoid that risk by abstaining from certain religious practices».
- (71) EU-domstolens dom 7. november 2013 i forente saker C-199/12 til C-201/12 *X med flere* knyttet seg til seksuell orientering som beskyttelsesgrunnlag. Det var blant annet spørsmål om det kunne kreves at en asylsøker ved retur til hjemlandet «should continue to avoid the risk of persecution by concealing his homosexuality», jf. avsnitt 64. EU-domstolen uttalte i avsnitt 75 at «where it is established» at en persons legning «would expose him to a genuine risk of persecution», skal det ikke tas hensyn til at asylsøkeren «could avoid the risk by exercising greater restraint».
- (72) Slik jeg forstår avgjørelsene, innebærer disse at myndighetene – ut fra en objektiv og individuell vurdering av søkerens tidligere handlingsmønster – må vurdere sannsynligheten for at søkeren risikerer forfølgelse ved retur. Dersom det er «established», det vil si tilstrekkelig sannsynliggjort, at vedkommende kommer til å opptre åpent og dermed risikere forfølgelse i hjemlandet, kan søkeren ikke pålegges en diskresjonsplikt for å unngå dette. Avgjørelsene innebærer derimot ikke at asyl skal innvilges i tilfeller hvor søkeren vil opptre på en måte som ikke utsetter vedkommende for forfølgelsesrisiko.
- (73) Etter mitt syn innebærer dette at avgjørelsene ikke kaster lys over problemstillingen i saken her. En slik forståelse som jeg har lagt til grunn, forklarer også hvorfor EU-landene fortsatt har en ulik tilnærming til hvorvidt årsaken til diskresjon er av betydning.
- (74) A har anført at den nye europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2024/1347, som gjelder fra 1. juli 2026, kan indikere en årsaksmetode, se særlig artikkel 10 nr. 3. Slik jeg oppfatter forordningen, er den på dette punktet ment som en kodifisering av gjeldende rett, herunder de nevnte avgjørelsene fra EU-domstolen, jf. blant annet *Tyskland mot Y og Z* avsnitt 79 og 80.
- (75) Heller ikke praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) tilsier at det har betydning hvorfor en asylsøker kommer til å opptre diskret. Jeg viser her til EMDs dom 19. desember 2017 *A mot Sveits*, avsnitt 43 og 44. Saken gjaldt en iransk konvertitt og støtter oppunder den forståelsen av EU-domstolens avgjørelse i saken *Tyskland mot Y og Z* som jeg har redegjort for tidligere.

UNHCRs håndbok og anbefalinger

- (76) Det følger av rettspraksis at både håndboken, som er utarbeidet av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) til hjelp ved tolkingen av flyktningkonvensjonen, og anbefalinger («guidelines») fra UNHCR skal veie tungt ved tolkingen av flyktningkonvensjonen. Anbefalingene er ikke bindende for norske myndigheter, og det forekommer derfor tilfeller hvor norsk praksis ikke er fullt ut i samsvar med UNHCRs anbefalinger om beskyttelse. En av årsakene til dette er at «norske utlendingsmyndigheter foretar både en individuell vurdering av den konkrete asylsak og en generell vurdering av forholdene i asylsøkerens hjemland mens UNHCR i utgangspunktet bare uttaler seg generelt om forholdene i de enkelte land», jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) side 73.
- (77) I saken her kommer ikke dette på spissen. Spørsmålet om årsaksmetode er ikke omtalt i håndboken, og slik jeg oppfatter de aktuelle anbefalingene, er spørsmålet heller ikke uttrykkelig kommentert der. Det fremgår imidlertid på generelt grunnlag at ingen skal tvinges til å skjule sin tro, noe som samsvarer med den norske praksisen på området.
- (78) Dersom årsaksmetoden skal anvendes på flere, eventuelt alle beskyttelsesgrunnlag, vil det innebære en utvidelse av retten til asyl etter norsk rett. Som anført av staten, vil det resultere i at asylsøkere som ikke har pådratt seg forfølgelsesrisiko tidligere, men som i tilstrekkelig grad sannsynliggjør at den naturlige frykten for alvorlige reaksjoner er en viktig grunn til at de lar det være, har krav på beskyttelse. Hvorvidt en slik utvidelse bør skje ved religionsutøvelse, eventuelt også for andre beskyttelsesgrunnlag, mener jeg at må være opp til lovgiver å avgjøre.
- (79) Jeg tilføyer at forholdene i en bestemt sak kan innebære at den samlede effekten av forbud og frykten for «å bringe skam over familie, brudd på vennskaps- eller familiebånd ... sosialt press, fordømmelse e.l.» har en slik virkning på søkeren at det samlet sett kan karakteriseres som forfølgelse, jf. den foran omtalte instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet, GI-07/2012. Det samme følger av UNHCRs håndbok avsnitt 53. Dette innebærer at personer som ikke direkte risikerer forfølgelse i tradisjonell forstand, kan få beskyttelse etter en individuell vurdering av hvordan situasjonen i hjemlandet arter seg for vedkommende. Slik denne saken ligger an, er det ikke en aktuell problemstilling.

Oppsummering

- (80) Oppsummert ser jeg det slik at det i utgangspunktet er nærliggende å benytte samme tilnærming ved vurderingen av de ulike beskyttelsesgrunnene. Jeg kan likevel ikke se at det er grunnlag i rettskildene for utvide den årsaksmetoden som hittil bare har vært benyttet i saker der beskyttelsesgrunnlaget er seksuell orientering, til også å omfatte andre beskyttelsesgrunner.
- (81) Dette innebærer at det ved søknad om beskyttelse på annet grunnlag enn seksuell orientering, skal foretas en individuell og konkret vurdering av hvordan utlendingen kommer til å oppføre seg ved retur. Dersom søkeren – uavhengig av årsak – ikke kommer til å leve på en slik måte at det utløser en forfølgelsesrisiko, har vedkommende etter dagens regelverk ikke krav på beskyttelse. I de tilfeller der søkeren kommer til å undertrykke en

grunnleggende del av sin identitet eller sin levemåte på en måte som er tilstrekkelig alvorlig til å karakteriseres som forfølgelse, skal beskyttelse innvilges.

- (82) I saken her betyr dette at lagmannsrettens rettsanvendelse er korrekt.

Spørsmålet om A rettsstridig er pålagt en diskresjonsplikt

- (83) Det er enighet mellom partene om at A ikke kan pålegges en diskresjonsplikt. Jeg har samme syn og viser til hva jeg tidligere har sagt om dette.
- (84) A har anført at lagmannsretten i realiteten likevel har pålagt ham en plikt til å opptre diskret. Jeg kan ikke se at det er tilfellet. Selv om det ikke er helt uvanlig at mennesker i fortvilelse forklarer seg usant i håp om å oppnå beskyttelse, var – som nevnt – As generelle troverdighet svekket etter en rekke endringer og tilpasninger av forklaringer. Hans forklaring om hvordan han ville opptre, fremsto derfor ikke som noenlunde sannsynlig. Det medførte at lagmannsretten måtte gjøre en samlet fremtidsrettet vurdering av dette. En slik prognose om hvordan han faktisk vil opptre, kan ikke likestilles med et pålegg om diskresjonsplikt.

Manglende samsvar mellom premisser og konklusjon

- (85) A har videre anført at det ikke er samsvar mellom lagmannsrettens premisser og konklusjon, slik at dommen må oppheves i medhold av tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-21 andre ledd bokstav c, jf. § 29-23 fjerde ledd.
- (86) Jeg er enig i at det er formuleringer i domsgrunnene som kan skape en viss usikkerhet om hva lagmannsretten har ment, blant annet når den er inne på at A vil kunne initiere en hjemmekirke, samtidig som det legges til grunn at han ikke vil innta noen ledende rolle.
- (87) Leser man lagmannsrettens domsgrunner i sammenheng, er det imidlertid etter min oppfatning ikke tvilsomt at lagmannsretten har lagt til grunn at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at A vil fremstå med en ledende eller organisatorisk rolle, og at han derfor ikke vil være utsatt for forfølgelse.

Sakskostnader og konklusjon

- (88) Staten har ikke bedt om sakskostnader for Høyesterett, og det skal da ikke tilkjennes. Jeg finner ikke grunnlag for å endre sakskostnadsavgjørelsene for tingretten og lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-9, jf. § 20-2.
- (89) Anken skal etter dette forkastes.
- (90) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (91) Dommer **Thyness:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (92) Dommer **Sivertsen:** Likeså.
- (93) Dommer **Sæther:** Likeså.
- (94) Dommer **Webster:** Likeså.

- (95) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.